

Handläggare
Per Olgarsson
Antikvarie, Stadsmuseet
Kulturmiljö**Till**
Stadsbyggnadskontoret**Kulissen 10, Börjesonsvägen 16, Södra Ängby.
Nybyggnad av komplementbyggnad (frivilligt
lov). Sbk dnr 2026-04203-5.1****Synpunkter i sammanfattning**

Stadsmuseet avstyrker det aktuella förslaget med hänvisning till att det utgör en ovarsam och förvanskande åtgärd. För förtydligande, se nedan *Synpunkter på förslag*.

Föreslagna åtgärder

Ett garage/förråd föreslås uppföras på byggnadens västra sida. Den nya byggnaden får ljusputsade fasader under pulpettak, med en bruttoarea om 20 kvadratmeter. Enligt ansökan ska garaget få en gestaltning som i form, material och kulörer ansluter till huvudbyggnaden. I ansökan framförs också att nybyggnadens placering och höjd ansluter till den i sen tid tillkomna boden på grannfastigheten Kulissen 11.

Historik och nuläge

Södra Ängby bebyggdes 1933–1939 på initiativ av Stockholms stad. Områdets stadsplan och arkitektur, var starkt präglad av den tidens moderna idéer, såsom de exempelvis kom till uttryck i 1930 års Stockholmsutställning. Husen var avsedda för en välsituerad övre medelklass, och de var därför ganska stora för sin tid. Gestaltningen var enhetlig, med vitputsad bebyggelse i en elegant funktionalistisk stil, på stora trädgårdstomter. Avsikten var att bibehålla områdets naturprägel. Gatunätet följer därför terrängen och villorna är friliggande, med planterad förgårdsmark och större trädgårdar är i tomternas inre delar. Den äldre trädväxtligheten har i hög grad bibehållits. Eftersom stadsplanen endast tillät trådnätsstaket runt tomterna fick området karaktären av en stor sammanhängande park, något som låg i linje med den tidens ideal.

Byggnaden i Kulissen 10 uppfördes 1938 för ingenjör S. Aguilonius, efter ritningar av arkitekt Bernt Lundblad. Huset gestaltades i funktionalistisk stil med ljusputsade fasader under ett flackt tak. På 1960-talet putsades fasaderna om i grå sprutputs, balkong- och trappräckena ersattes med nya i trä, och port byttes. Omkring år 2000 skedde en utbyggnad på norra sidan, och möjligen

var det vid denna tid som husets fasadputs, och räcken återfick sin tidstypiska 1930-talsgestaltning.

Kulturhistoriskt värde

Södra Ängby är en av norra Europas bästa exempel på en större sammanhängande miljö med enhetliga funkisvillor från 1930-talet. Stadsdelen utgör ett karaktäristiskt uttryck för den tidens radikala arkitekturideal. Husen är på ett övergripande plan mycket likartade med ljusa fasader, flacka tak och kubiska byggnadsvolymer. Denna enhetlighet bidrar i hög grad till värdena. Villan på Kulissen 10 är ett representativt och i huvudsak välbevarat exempel på områdets bebyggelse. Till fastighetens värden bidrar även den bevarade tomten.

Tillämpliga lagrum och riktlinjer

Plan- och bygglagen

Stadsmuseet har ännu inte klassificerat bebyggelsen i stadsdelen Södra Ängby, vilket är skälet till att fastigheten är streckad på den kulturhistoriska klassificeringskartan. Museet bedömer att fastigheten – likt större delen av området – vid en framtida klassificering kan komma att tillmätas särskilda kulturhistoriska värden. Det betyder att fastigheten med bebyggelsen är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. För sådan bebyggelse kan PBL (Plan- och bygglagen) 8:e kap, 13, 14 och 17 §§ tillämpas, vilket innebär att bebyggelsen inte får förvanskas, att underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadens kulturhistoriska värden, att underhållet ska utföras så att de särskilda värdena bevaras, att ändringar ska utföras varsamt och med hänsyn till byggnadens karaktärsdrag samt med tillvaratagande av byggnadens kulturhistoriska värden.

Enligt PBL 2 kap 6 § ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl a stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan.

Hänvisning till översiktsplan

Som kunskapsunderlag för Stadsmuseet Kulturmiljös bedömning har gällande Översiktsplan för Stockholm använts. Byggnaden ingår i ett område som i Översiktsplan Stockholm är utpekad som en kulturhistoriskt värdefull miljö.

Planbestämmelse

Gällande detaljplan för Södra Ängby, Dp 89058, med laga kraft 1995-03-09 utarbetades med syfte att lägga ramarna för att påtaglig skada inte ska uppstå på riksintresset (se nedan). Beträffande

områdets karaktär står bland annat följande: *"Husen är regelbundet inplacerade längs gatorna och utrymmet mellan husen är obebyggt."* När det gäller kvartersmarkens anordnande fastställs i detaljplanen att *"Tomternas karaktär skall bevaras"*. I planbeskrivningen står följande: *"Garage och carport har bedömts som icke lämpliga i stadsbilden eftersom husens placering nära gatan med grönska mellan husen är karaktéristiskt för stadsdelen"*. I det miljöprogram som är en del av detaljplanen formuleras frågan på följande sätt: *"Nya garagebyggnader och carports innebär kraftiga förändringar av områdets öppenhet och det fria utrymmet mellan husen. De är därför olämpliga i denna miljö."*

Riksintresse

Byggnaden ligger inom riksintresseområdet för kulturmiljövården Ålstensgatan och Södra Ängby (AB 643). Sådana områden ska enligt 3 kap 6 § Miljöbalken skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön.

Synpunkter på förslag

Stadsmuseet bedömer att PBL (Plan- och bygglagen) 8:e kap, 13, 14 och 17 §§ är tillämpligt i ärendet, liksom PBL 2 kap 6 §.

Stadsmuseet avstyrker det aktuella förslaget med hänvisning till att det utgör en ovarsam och förvanskande åtgärd som riskerar att negativt påverka fastighetens och områdets kulturhistoriska värden. Åtgärden blir väl synlig i gatumiljön och täpper till det grönskande mellanrummet mellan byggnaderna, vilket är ett av riksintresset Södra Ängbys karaktärsdrag. Stöd för bedömningen finns i gällande detaljplan inklusive planbeskrivning samt i det åtföljande miljöprogrammet. I sammanhanget bör det påpekas att grannfastighetens bod tillkom i sen tid (ca 2019), att bygglov inte söktes för åtgärden samt att stadsmuseet inte remitterades frågan. Vid en formell remissförfrågan hade museet sannolikt avstyrkt åtgärden.



Per Olgarsson
Handläggande antikvarie
Stadsmuseet kulturmiljö